

Dómur Milliríkjadómstólsins í Haag í fiskiveiðamáli Bretlands og Noregs (1951)

Útgáfa 1.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðu eintaki af téðu riti. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið rafrænt eintak af því án endurgjalds.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó að stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Höfundur skjals þessa álitur að hvers kyns höfundaréttur á prentaða eintakinu sé útrunninn.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Skannað var eintak í vörslu Landsbókasafnsins (geymsla 6).

Skrifað inn á bls. 18, 21 og 33-34.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrrval.is)

MILLIRÍKJADÓMSTÓLLINN

Ár 1951

18. desember 1951

Fiskiveiðamál

(Sameinaða konungsríkið

Stóra-Bretland og Norður-Írland

gegn

Noregi)

Gildi norska konungsráðsúrskurðarins frá 1935, sem afmarkar norska fiskiveiðasvæðið, að alþjóðalögum. Fiskiveiðasvæði, landhelgi. — Sérkenni norsku strandlengjunnar, skerjagarðurinn. — Grunnlína við ákvörðun á breidd landhelgi, fjörumark. — Ytri strandlína skerjagarðs. — Innsævi og vötn, landhelgi. — Aðferð samsíða lína, skurðbogaaðferðin, aðferð hinna beinu grunnlína. — Lengd beinna grunnlína, tíu mílna reglan um firði, landhelgi fengin fyrir hefð. — Sund, „Indreleia“. Alþjóðlegir hagsmunir við afmörkun sjávarsvæða. Almenn sjónarmið við slíka afmörkun, heildarstefna strandarinnar, afstaða milli sjávarsvæða og landmyndana. — Norska kerfið við afmörkun landhelgi skoðað sem aðhæfing almenns alþjóðaréttar. — Stöðug beiting þessa kerfis. — Andstaða eða áskilnaður erlendra ríkja ekki fyrir hendi. — Vitorð. — Grunnlinur þær, sem kveðið var á um í úrskurði 1935, eru í samræmi við alþjóðarétt um afmörkun landhelgi.

Dómur

Viðstaddir dómara: Dómsforseti Basdevant, varadómsforseti Guerrero, dómara: Alvarez, Hackworth, Winiarski, Zoricic, De Visscher, Sir Arnold McNair, Klæstad, Badawi, Pasha, Read, Hsu Mo; dómritari Hambro.

Dómurinn, skipaður eins og að ofan segir, kveður upp svolátandi dóm:

Hinn 28. september 1949 lagði ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis Stóra-Bretlands og Norður-Írlands fram á skrifstofu dómritarans málssóknarskjal á hendur konungsríkinu Noregi, þar sem beiðst er dóms um það, hvort gildar séu eða ógildar að alþjóðalögum markalínur hins norska fiskiveiðasvæðis fyrir þeim hluta Noregs, sem liggur norðan 66° 28,8' (eða 66° 28'48") norðl. br., en kveðið var á um markalínur þessar með konungsúrskurði frá 12. júlí 1935 og breytingum, sem á honum voru gerðar með úrskurði frá 10. desember 1937. Í málssóknarskjali er skirskotað til yfirlýsinga, þar sem Hið sameinaða konungsríki og Noregur hafa skuldbundið sig til að hlíta lögsögu dómstólsins samkvæmt 36. gr., 2. málsg., stofnskrár dómsins.

Í málssóknarskjalinu er þess beiðst,

- a) að dómurinn lýsi því, hvaða meginreglum alþjóðaréttar skuli beitt, er kveðið er á um grunnlínur þær, sem norsku ríkisstjórninni er heimilt að draga við afmörkun fiskiveiðasvæðis, er nær 4 sjómílar til hafs frá þeim línun og áskilið er norskum ríkisborgurum einum, svo og að dómurinn kveði á um nefndar grunnlínur, að svo miklu leyti sem það, með hliðsjón af málflutningi aðilja, telst nauðsynlegt, til þess að afstýra frekari lagadeilum milli þeirra,
- b) að dómurinn kveði á um bætur handa Hinu sameinaða konungsríki vegna hverskonar afskipta norskra yfirvalda af brezkum skipum utan þess svæðis, þar sem ríkisstjórn Noregs samkvæmt ákvörðun dóms-

ins, þeirri er í staflið a getur, er heimilt að áskilja norskum þegnum einum.

Málssóknin var samkvæmt 40. gr., 3. málsgrein, stofnskrárinna tilkynnt ríkjum þeim, sem rétt eiga til að bera mál undir dóminn. Hún var einnig send aðalritara Sameinuðu þjóðanna. Málsskjöl voru lögð fram innan þeirra tímamarka, sem ákveðin eru með reglum frá 9. nóvember 1949 og framlengd voru með reglum frá 29. marz og 4. október 1950 og 10. janúar 1951. Samkvæmt 44. grein, 2. málsg., dómreglnanna voru samrit af málsskjölunum send ríkisstjórnunum Belgíu, Canada, Cuba, Íslands, Svíþjóðar, Bandaríkja Norður-Ameríku og Venezuela, að beiðni þessara ríkisstjórna og með samþykki dómsins. Hinn 24. september 1951 ákvað dómurinn samkvæmt 44. gr., 3. málsg., dómreglnanna að beiðni ríkisstjórnar Noregs og með samþykki ríkisstjórnar Hins sameinaða konungsríkis, að almenningi veittist kostur á því að kynna sér málsskjölin.

Málið var tilbúið til munnlegs flutnings hinn 30. apríl 1951, og ákveðið var, að munnlegur málflutningur skyldi hefjast hinn 25. september s. á.

Opinber málflutningur fór fram 25., 26., 27., 28., 29. september og 1., 5., 6., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 15., 17., 18., 19., 20., 24., 25., 26., 27. og 29. október. Af hendi ríkisstjórnar Hins sameinaða konungsríkis fluttu málið munnlega þeir Sir Eric Beckett sem fyrirsvarsmaður, Sir Frank Soskice, hr. Wilberforce og prófessor Waldock sem ráðunautar, en af hendi ríkisstjórnar Noregs hr. Arntzen sem fyrirsvarsmaður og málflytjandi og prófessor Bourquin sem málflytjandi. Auk þeirra gaf Kennedy flotaforingi tæknilegar skýringar af hendi Hins sameinaða konungsríkis. Í lok sóknarræðu sinnar bar fyrirsvarsmaður Hins sameinaða konungsríkis fram eftirfarandi kröfur:

„Hið sameinaða konungsríki krefst þess, að dómurinn kveði á um það, að landhelgismörk þau, sem Noregi er rétt að halda uppi gagnvart Hinu sameinaða konungsríki, skuli ákveðin samkvæmt eftirfarandi meginreglum:

- 1) Noregur á rétt á landhelgi ákveðinnar breiddar, sem hvergi má fara fram úr 4 sjómílum.
- 2) Ytri markalína landhelgi Noregs má þess vegna aldrei vera meiri en 4 sjómíllur frá tilteknum stað grunnlínunnar.
- 3) Grunnlínan á, með þeim frávikum, sem um getur í liðunum 4, 9 og 10 að neðan, að vera fjörumál á landi, sem ávallt er upp úr sjó (og er hluti norsks yfirráðasvæðis), eða rétt lokunarlína norsks innsævis og vatna.
- 4) Þar sem land eða sker, sem upp kemur úr sjó við lágflæði, er innan 4 sjómílna frá landi, sem ávallt er ofansjávar, eða frá rétttri lokunarlínu norsks innsævis og vatna, mega ytri mörk landhelginnar vera 4 sjómíllur frá ytri brún þessa lands eða skers (við lágflæði). Aldrei má annars taka tillit til lands eða skers, sem einungis kemur upp við lágflæði.
- 5) Noregur á rétt á því, að honum séu talin á sögulegum grundvelli sem innsævi og vötn allir firðir og sund, sem koma undir hugtakið „fjörð“ að alþjóðalögum, hvort sem mynni fjarðar, víkur eða sunds er yfir eða undir 10 sjómíllur á breidd.
- 6) Fjörður telst að alþjóðalögum greinilegur vogskorningur, sem í hlutfalli við breidd sína í mynni gengur svo langt inn í landið, að skorningurinn sé meira en bugða á ströndinni.
- 7) Þar sem sjávarflötur telst fjörður, gildir sú meginregla um lokunarlínu hans, að hana ber að draga milli staða í fjarðarmynninu, sem frá landfræðilegu sjónarmiði teljast eðlilegir, eða þar sem skorningurinn hættir að hafa fjarðarlögun.
- 8) Sund í lagaskilningi er hvers konar sund landfræðilega séð, sem tengir saman tvö úthafssvæði.
- 9) Noregur á rétt til þess af sögulegum ástæðum að telja til landhelgi sinnar hvers konar firði og sund, sem sund teljast í lagalegum skilningi. Þar sem landhelgisbeltin meðfram hvorri strönd ná saman

við hvort tveggja mynni sundsins, ákveðast. takmörk landhelginnar af ytri rönd hvors þessara tveggja landhelgisbelta. Á þeim svæðum, sem landhelgislínurnar þannig dregnar ná ekki saman, fylgja hins vegar takmörk landhelginnar ytri rönd hvors landhelgisbeltis, unz bein lína, sem tengir saman eðlilega staði sinn hvoru megin sundsmynnis, sker beltin, og eftir það fylgja mörk landhelginnar þeirri beinu línu.

- 10) Græna deplalínan, sem sýnd er á uppdráttunum nr. 8 og 9 í viðbæti 35 í andsvarinu, er ytri takmörk norsku landhelginnar í suðvesturmynni Vesturfjarðar.
- 11) Noregur á vegna sögulegs réttar síns til fjarða og sunða kröfu á því, að sjávarsvæði, er liggja milli skerjagarðs og meginlands Noregs, teljist landhelgi eða innsævi. Hliðsjón verður að hafa af reglum þeim, sem getur í töluliðum 6 og 8, þar sem skýrgreind eru firðir og sund í lagalegum skilningi, þegar ákveða skal, hvaða sjávarsvæði skuli teljast liggja milli eyja og meginlands og hvort þessi svæði skuli teljast landhelgi eða innsævi.
- 12) Noregur á ekki rétt á því í skiptum sínum við Hið sameinaða konungsríki að fylgja fram yfirráðakröfu til sjávarsvæða, sem framangreindar meginreglur taka ekki yfir. Í skiptum Noregs og Hins sameinaða konungsríkis eru sjávarsvæði fyrir strönd Noregs fyrir norðan 66° 28,8' norðl. br., sem ekki eru norsk samkvæmt ofangreindum meginreglum, úthaf.
- 13) Noregi ber að alþjóðalögum að greiða Hinu sameinaða konungsríki bætur vegna tóku brezkra fiskiskipa frá 16. september 1948 að telja á þeim sjávarsvæðum, sem samkvæmt framanskráðum reglum verða talin úthaf.

Síðar í lok svarræðu sinnar bar fyrirvarsmaður Hins sameinaða konungsríkis fram eftirfarandi niðurstöður:

„Hið sameinaða konungsríki krefst þess, að dómurinn kveði svo á, að þau landhelgismörk, sem Noregi er rétt að halda uppi í skiptum sínum við Hið sameinaða konungsríki, eigi að ákveðast samkvæmt eftirfarandi meginreglum:

1) Noregur á rétt á landhelgi ákveðinnar breiddar, sem hvergi má fara fram úr 4 sjómílum.

2) Ytri markalína landhelgi Noregs má þess vegna aldrei vera meira en 4 sjómílur frá tilteknum stað grunnlínunnar.

3) Grunnlínan á með þeim frávikum, sem um getur í liðunum 4, 9 og 10 að neðan, að vera fjörumál á landi, sem ávallt er upp úr sjó (og er hluti norsks yfirráðasvæðis), eða rétt lokunarlína norsks innsævis og vatna, sjá lið nr. 7 að neðan.

4) Þar sem land eða sker, sem upp kemur úr sjó við lágflæði, er innan 4 mílna frá landi, sem ávallt er ofansjávar, eða frá réttri lokunarlínu norsks innsævis og vatna, mega ytri mörk norsku landhelginnar vera 4 sjómílur frá ytri brún þess lands, eða skers (við lágflæði). Aldrei má annars taka tillit til lands eða skers, sem einungis kemur upp við lágflæði.

5) Noregur á rétt á því, að honum séu talin á sögulegum grundvelli sem innsævi og vötn allir firðir og sund, sem koma undir hugtakið fjörð að alþjóðalögum (sjá lið 6 hér að neðan), hvort sem hin rétta lokunarlína vogskorningins er meira eða minna en 10 sjómílur að lengd.

6) Fjörður telst að alþjóðalögum greinilegur vogskorningur, sem í hlutfalli við breidd sína í mynni gengur svo langt inn í landið, að skorningurinn sé meira en einungis bugða á ströndinni.

7) Þar sem sjávarflötur telst fjörður, gildir sú meginregla um lokunarlínu hans, að hana ber að draga milli staða í fjarðarmynninu, sem frá landfræðilegu sjónarmiði teljast eðlilegir, eða þar sem vogskorningurinn hættir að hafa fjarðarlögun.

8) Sund í lagaskilningi er hvers konar sund landfræðilega séð, sem tengir saman tvö úthafssvæði.

9) a) Noregur á rétt til þess af sögulegum ástæðum að telja til landhelgi sinnar öll svæði fjarða og sunda, sem sund teljast í lagalegum skilningi.

b) Þar sem landhelgisbeltin meðfram hvorri strönd ná saman við hvort tveggja mynni sundsins, ákveðast takmörk landhelginnar af ytri rönd hvors þessara tveggja landhelgisbelta.

Á þeim svæðum, sem landhelgislínurnar þannig dregnar ná ekki saman, fylgja hins vegar takmörk landhelginnar ytri rönd hvors landhelgisbeltis, unz bein lína, sem tengir saman eðlilega staði sinn hvoru megin sundmynnis, sker landhelgislínurnar, og eftir það fylgja mörk landhelginnar þeirri beinu línu.

10) Græna deplalínan, sem sýnd er á uppdráttunum 8 og 9 í fylgiskjali nr. 35 í andsvarinu, er ytri takmörk norsku landhelginnar í suð-vestur-mynni Vesturfjarðar.

11) Noregur á vegna sögulegs réttar síns til fjarða og sunda (sjá liðina 5 og 9a að ofan), kröfu á því, að sjávarsvæði, er liggja milli skerjagarðs og meginlandsins, teljist annaðhvort innsævi eða landhelgi. Þegar skera á úr því, hvaða sjávar-svæði skuli teljast liggja milli skerjagarðs og meginlands og hvort þau sjávarsvæði teljist innsævi eða landhelgi, verður að beita meginreglum þeim, sem getur í liðunum 6, 7, 8 og 9b, um vogskorninga í skerjagarðinum og vogskorninga milli skerjagarðsins og meginlandsins — sjávarsvæði, sem eru í vogskorningum með fjarðar-einkenni og eru innan réttrar lokunarlínu þeirra, skulu teljast innsævi, en þau sjávarsvæði, sem eru í vogskorningum með einkenni sunda í lagaskilningi og innan réttilegra marka þeirra, skulu teljast landhelgi.

12) Noregur á ekki rétt á því í skiptum sínum við Hið sameinaða konungsríki að fylgja fram yfirráðakröfu til sjávarsvæða, sem framangreindar meginreglur taka ekki yfir. Í skiptum Noregs og Hins sameinaða konungsríkis eru sjávarsvæði fyrir strönd Noregs norðan 66° 28,8' norðl. br., sem ekki eru norsk samkvæmt ofangreindum meginreglum, úthaf.

13) Norski konungsúrskurðurinn frá 12. júlí 1935 verður ekki framkvæmdur gegn Hinu sameinaða konungsríki að svo miklu leyti sem sjávarsvæði, sem töluliðirnir 1—11 taka ekki til, eru þar talin norsk sjávarsvæði (innsævi eða landhelgi).

14) Noregi ber að alþjóðalögum að greiða Hinu sameinaða konungsríki bætur vegna töku brezkra fiskiskipa frá 16. september 1948 að telja á þeim sjávarsvæðum, sem samkvæmt framanskráðum reglum verða talin úthaf.

Til vara, að því er varðar liðina 1 til 13, (svo fremi dómurinn kveði í dómi sínum á um nákvæm takmörk landhelgi þeirrar, sem Noregur getur haldið uppi í skiptum sínum við Hið sameinaða konungsríki) á Noregur ekki rétt á í skiptum sínum við Hið sameinaða konungsríki að telja nein sjávarsvæði norsk, sem eru fyrir ströndum Noregs norðan 66° 28,8' norðl. br. og eru utan hinnar depluðu grænu línu, sem dregin hefur verið á uppdrættina á fylgiskjali 35 í andsvarinu. Til vara, að því er varðar liðina 8 til 11 (svo fremi dómurinn komist að þeirri niðurstöðu, að Indreleia-sjávarsvæðin séu norskt innsævi), koma eftirtaldir liðir í stað liðanna 8 til 11:

I. Ytri mörk norsku landhelginnar í suðvesturmynni Vesturfjarðar er lína, sem dregin er 4 sjómíllur út frá línu, er tengir Skomvær-vitann í Rost við Kalsholmen-vitann í Tennholmerne, unz fyrrnefnd lína sker skurðboga-línurnar í grænu deplalínunni, sem dregin er í uppdrætti 8 og 9 í fylgiskjali 35 í andsvarinu.

II. Noregur á vegna sögulegs réttar síns til fjarða og sunda kröfu á því, að sjávarsvæði, sem liggja milli skerjagarðs og meginlands Noregs teljist innsævi. Þegar skera á úr því, hvaða sjávarsvæði skuli teljast liggja milli skerjagarðs og meginlands, verður að beita meginreglum þeim, sem getur í liðunum 6 og 7 að ofan um vogskorninga í skerjagarðinum og vogskorninga milli skerjagarðsins og meginlandsins, — sjávarsvæði, sem eru í vogskorningum með fjarðareinkenni og eru innan rétrar lokunarlínu þeirra, skuli teljast milli skerjagarðs og meginlands.“

Fyrirsvarsmaður Noregs bar fram í lok varnarræðu sinnar eftirtaldar kröfur, sem hann breytti ekki í síðari svarræðu sinni:

„Þegar litið er til þess, að norski konungsúrskurðurinn frá 12. júlí 1935 brýtur ekki í bág við alþjóðalög, sem Noregur er bundinn af, og þess er gætt, að Noregur hefur að minnsta kosti sögulegan rétt til allra sjávarsvæða innan þeirra marka, sem nefndur úrskurður kveður á um, þá er þess beiðst, að dómurinn með einum og sama dómi hafni öllum andstæðum kröfum og kveði á um, að sú afmörkun fiskiveiðasvæðisins, sem gerð var með norska konungsúrskurðinum frá 12. júlí 1935, fari ekki í bág við alþjóðalög.“

Atvik þau, sem ollu því, að Hið sameinaða konungsríki lagði málið fyrir dóminn, eru í stuttu máli þau, er nú verða rakin.

Sögulegar staðreyndir, sem leiddar hafa verið í ljós fyrir dóminum, sýna, að brezkir fiskimenn hafa sökum kvartana konungs Danmerkur og Noregs á öndverðri 17. öld bundizt þess að stunda fiskiveiðar í sjónum meðfram ströndum Noregs um langt skeið, eða frá 1616—1618 og til 1906.

Árið 1906 létu brezk fiskiskip sjá sig undan ströndum Austur-Finnmerkur. Frá því á árinu 1908 urðu æ meiri brögð að komu slíkra skipa. Þetta voru botnvörpungar útbúnir endurbættum og öflugum tækjum. Olli þetta landsmönnum áhyggjum, og norska ríkisstjórnin setti reglur í því skyni að afmarka það svæði, þar sem útlendingum væru bannaðar fiskveiðar.

Fyrsti áreksturinn varð 1911, þá er brezkur togari var tekinn og dæmdur fyrir brot á þessum reglum. Samningaumleitaniir fóru síðan fram milli hinna tveggja ríkisstjórna, en hlé varð á þeim vegna styrjaldarinnar 1914. Frá 1922 að telja urðu árekstrar af nýju. Árið 1924 voru aftur hafnar samningaumleitaniir. Árið 1932 létu brezkir

togarar, sem færðu út kvíar athafna sinna, sjá sig undan ströndum Noregs á svæðinu vestur af Norðurhöfða, og áminningum og tókum fjölgaði. Hinn 27. júlí 1933 sendi ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis norsku ríkisstjórninni orðsendingu, þar sem kvartað var undan því, að norsk yfirvöld hefðu notað óréttlætanlegar grunnlínur við afmörkun landhelginnar. Hinn 12. júlí 1935 var norsk konungsráðgjafi settur, er afmarkar norska fiskiveiðasvæðið norðan 66° 28,8' norðl. breiddar.

Hið sameinaða konungsríki lét bera fram hvassar umtölur í Oslo, og kom þá til orða að leggja deiluefnið fyrir hinn fasta milliríkjadómstól. Á meðan beðið var eftir úrslitum þessara samningaumleitana, gerði norska ríkisstjórnin kunnugt, að norsk varðskip mundu fara vægilega með erlend skip, er væru að veiðum tiltekinn spöl innan fiskiveiðimarkanna. Þar sem ekkert samkomulag náðist, lét norska ríkisstjórnin 1948 af hinni vægilegu framkvæmd úrskurðarins frá 1935. Árekstrar urðu nú æ tíðari. Allmargir brezkir togarar voru teknir og dæmdir. Þá var það, að Hið sameinaða konungsríki höfðaði mál þetta.

Í inngangsorðum norska konungsráðgjafarins frá 12. júlí 1935 um afmörkun norska fiskiveiðasvæðisins eru greindar þær ástæður, sem ákvæði hans eru reist á. Í því sambandi er vitnað til „traustra þjóðlegra réttinda“, til „þeirra landfræðilegu aðstæðna, sem mest eru áberandi á ströndum Noregs“, til „gæzlu meginhagsmuna íbúanna í nyrztu héruðum landsins“. Einnig er hann studdur við konungsráðgjafi frá 22. febrúar 1812, 16. október 1869, 5. janúar 1881 og 9. september 1889.

Í úrskurðinum er svo mælt, að „markalínur norska fiskiveiðasvæðisins að úthafinu fyrir þeim hluta Noregs, sem liggur norðan 66° 28,8' norðl. br., skuli dregnar samsíða beinum grunnlínunum, sem aftur eru dregnar milli fastra staða á meginlandinu, eyjum eða klettum, allt frá yzta stað

á landamærum konungsríkisins austast í Varangursfirði og alla leið að Træna í Norðlands-fylki“. Viðfest skrá sýnir þá föstu staði, sem grunnlínurnar eru dregnar á milli.

Deiluefnið er ljóslega greint í 8. tölulið málshöfðunar-skjalsins: „Deiluefnið er, hvort markalínur norska fiski-veiðasvæðisins, sem ákveðnar voru með konungsúrskurði 1935 fyrir þeim hluta Noregs, er liggur norðan 66° 28,8' norðl. br., séu gildar eða ekki gildar að alþjóðalögum“. Og síðar: „Ágreiningsefnið milli hinna tveggja ríkisstjórna er, hvort línur þær, sem konungsúrskurðurinn frá 1935 kveður á, að skuli vera grunnlínur við afmörkun fiski-veiðasvæðisins, hafi eða hafi ekki verið dregnar samkvæmt viðeigandi reglum alþjóðalaga.“

Enda þótt úrskurðurinn frá 12. júlí 1935 varði fiski-veiðasvæðið og minnst ekki í orði kveðnu á landhelgina, er enginn vafi á því, að svæði það, sem afmarkað er í úrskurðinum, er það svæði og ekki annað, er Noregur telur vera landhelgi sína.

Á þessum grundvelli fluttu aðiljar mál sitt, og á sama grundvelli lögðu þeir málið í dóm.

Kröfur þær, sem fyrirsvarsmaður norsku ríkisstjórnarinnar bar fram, eru í samræmi við ágreiningsefnið, svo sem það kemur fram í málshöfðunarskjalinu.

Kröfur þær, sem fyrirsvarsmaður Hins sameinaða konungsríkis orðaði í lok fyrri ræðu sinnar og bar fram endurskoðaðar í lok svarræðu sinnar með fyrirsögninni „Niðurstöður“, eru flóknari í eðli sínu, og verður að taka þær til ýtarlegrar meðferðar.

Liðirnir 1 og 2 í þessum niðurstöðum lúta að breidd landhelgi Noregs. Þetta efni er ekki til meðferðar í þessu máli. Hið sameinaða konungsríki hefur nefnilega viðurkennt fjöggra mílna breidd landhelginnar, sem Noregur hefur krafizt, meðan á málflutningi stóð.

Í liðunum 12 og 13 virðast vera framsettar raunverulegar kröfur, sem eru í samræmi við skilning Hins samein-

aða konungsríkis á alþjóðalögum, svo sem þau eru skýrð í liðunum 3 til 11.

Efni liðanna 3 til 11 virðist vera heild kennisetninga, sem settar eru fram sem skýrgreiningar, meginreglur og aðrar reglur og miða að því að réttlæta vissar staðhæfingar, en hafa ekki að geyma nákvæma og beina kröfugerð. Þar sem ágreiningsefnið er alveg tiltekið, getur dómurinn ekki tekið til greina tillögu þá, sem fyrirvarsmaður Hins sameinaða konungsríkis bar fram á dómþingi hinn 1. október 1951, þess efni að rétturinn kveði að þessu sinni upp dóm, sem einskorði ákvæði sín við skýrgreiningar þær, meginreglur og aðrar reglur, sem settar hafa verið fram, en tillögu þessari var raunar andæft af fyrirvarsmanni norsku ríkisstjórnarinnar á dómþingi 5. október 1951. Þetta eru atriði, sem komið gætu til álita sem ástæður fyrir dómi, en verða ekki gerðar að dómsorði. Af þessu leiðir enn, að atriði þessi verða jafnvel í þessum skilningi einungis tekin til greina, að svo miklu leyti sem þau virðast skipta máli, er leysa skal úr hinu eina ágreiningsefni, nefnilega því, hvort markalínur þær, sem kveðið var á um með úrskurðinum frá 1935, séu gildar eða ekki gildar að alþjóðalögum.

Í 14. lið er krafizt dóms um meginreglur þær, sem varða skyldu Noregs til að greiða Hinu sameinaða konungsríki skaðabætur vegna sérhverrar töku brezkra fiskiskipa frá 16. september 1948 að telja á sjávarsvæðum, sem verða talin úthaf. Þetta atriði þarf ekki að taka til meðferðar, þar sem aðiljar hafa orðið ásáttir um að fresta úrlausn þess þangað til síðar, ef til þess kemur.

Hið sameinaða konungsríki telur grundvöll kröfu sinnar vera almenn alþjóðalög, er taki til afmörkunar á fiskiveiðasvæði Noregs.

Norska ríkisstjórnin neitar ekki tilvist reglna í alþjóðalögum, sem ákvörðun markalínunnar fari eftir. Hún staðhæfir, að kennisetningar þær, sem Hið sameinaða konungsríki hefur orðað og tekið upp í „niðurstöður“ sínar, hafi ekki það gildi, sem sú ríkisstjórn vill vera láta. Hins

vegar heldur norska ríkisstjórnin fast við sitt kerfi um ákvörðun markalína, enda telur hún það vera í öllum greinum í samræmi við ákvæði alþjóðalaga.

Dómurinn mun taka til athugunar, hvert eftir annað hin ýmsu atriði í kröfu Hins sameinaða konungsríkis og í vörn norsku ríkisstjórnarinnar.

Strandbeltið, sem deilan varðar, er mjög langt. Það liggur norðan 66° 28,8' norðl. br., þ. e. norðan heimskaupsbaugsins, og tekur yfir strönd norska meginlandsins svo og allar eyjar, hólma, kletta og rif, sem þekkt eru með nafninu „Skjærgaard“ (Skerjagarður), auk allrar noskrar landhelgi og innsævis. Strönd meginlandsins, sem er yfir 1500 kílómetra á lengd, þótt ekki sé tekið tillit til fjarða, flóa og minniháttar vogskorninga, er mjög sérkennileg að lögun. Öll strandlengjan er mjög vogskorin og alls staðar ganga firðir, flóar og vogar inn í landið, víða mjög langt: Porsangerfjörður, gengur t. d. 75 sjómílur inn í landið. Að vestanverðu gengur hálendið fram í sjóinn, hinar stóru og smáu eyjar, sem allar eru fjöllóttar, hólmar, klettar og sker, er sum þeirra standa alltaf upp úr sjó, en önnur koma einungis upp við lágflæði, eru í rauninni ekki annað en framhald norska meginlandsins. Allar eyjar, stórar og smáar, sem mynda skerjagarðinn, eru taldar af norsku ríkisstjórninni að vera eitt hundrað og tuttugu þúsund. Skerjagarðurinn liggur fram með allri strönd meginlandsins frá suðurenda deiluvæðisins og alla leið að Norðurhöfða. Austan Norðurhöfða er enginn skerjagarður, en einnig þar skerast breiðir og langir firðir inn í landið.

Stórir og smáir firðir skerast svo að segja inn í hverja eyju í skerjagarðinum, Óteljandi djúp, sund, álar og skipaleiðir eru samgönguleiðir landsmanna, sem búa þar bæði á eyjunum og meginlandinu. Strönd meginlandsins er ekki, svo sem hún er í nær öllum öðrum löndum, skýrt greinimark milli lands og sjávar. Það, sem máli skiptir, og það,

sem er hin raunverulega strandlína Noregs, er ytri lína skerjagarðsins.

Allur þessi landshluti er fjöllóttur. Norðurhöfði er þverhnýptur hamar, rétt yfir 300 metra á hæð. Hann sést úr töluverðri fjarlægð. Sumir tindar eru yfir 1000 metrar á hæð, og veldur þetta því, að norska ströndin, bæði meginland og skerjagarður, sést langt að.

Meðfram ströndinni eru grunn tiltölulega há upp í sjó, raunverulegir neðansjávarhjallar, þar sem eru sérstaklega fiskauðug mið, er norskir fiskimenn hafa þekkt og stundað frá ómunatíð. Með því að grunn þessi voru innan sjónviddar frá landi, fundu menn og greindu beztu miðin með miðunaraðferðinni („meds“), þar sem tvær línur til tiltekinnna staða á ströndinni eða eyjunum skerast.

Í þessum hrjóstugu landshlutum hafa íbúar strandhéraðanna framfæri sitt einkum af fiskiveiðum.

Þetta eru staðreyndir, sem verður að hafa í huga, er dómur er lagður á réttmæti þeirrar staðhæfingar Hins sameinaða konungsríkis, að þau takmörk norska fiskiveiðasvæðisins, sem ákveðin voru í úrskurðinum frá 1935, fari í bág við alþjóðalög.

Með því að aðiljar eru á eitt sáttir um, að landhelgin sé fjórar mílur á breidd, er úrlausnarefnið, frá hvaða grunnlínu þessi breidd skuli teljast. Niðurstöður Hins sameinaða konungsríkis í þessu efni eru glöggar: Grunnlínan verður að fylgja fjörumáli á landi, sem alltaf er ofan-sjávar og er hluti norsks yfirráðasvæðis, eða réttri lokunarlínu norsks innsævis eða vatna.

Dómurinn telur einsýnt, að það sé fjörumál, en ekki háflæðarmál eða lína dregin þar mitt á milli, sem ríki hafa venjulega miðað við, er breidd landhelinnar er mæld. Þessi mælikvarði er hagkvæmastur strandríkinu og sýnir ljóslega, að landhelgin er í eðli sínu aðeins framhald yfirráðasvæðisins á landi. Dómurinn hefur gengið úr skugga um, að aðiljar viðurkenna þenna mælikvarða, en geta ekki komið sér saman um, hvernig eigi að beita honum. Aðiljar eru einnig á það sáttir, að sé um land eða sker

að tefla, sem einungis kemur upp úr sjó við lágflæði (og þornar), skuli útlína þessa lands eða skers við lágflæði notuð sem grunnlína við ákvörðun á breidd landhelginnar. Í niðurstöðum Hins sameinaða konungsríkis er bætt við skilyrði, sem Noregur viðurkennir ekki, en það er, að sker, sem einungis þornar við lágflæði, verði að vera innan fjöggra mílna frá landi, sem alltaf er ofansjávar, eigi tillit að vera tekið til þess. Dómurinn telur ekki nauðsynlegt að taka þetta atriði til athugunar, þar sem Noregi hefur tekið að sanna, eftir að hvor aðilja hefur skýrt uppdrættina, að ekkert þeirra skerja, er koma upp úr sjó við lágflæði og hann notar sem grunnlínustaði, sé í meira en fjöggra mílna fjarlægð frá landi, sem alltaf stendur upp úr sjó. Dómurinn telur sér skylt að skera úr því, hvort leggja skuli til grundvallar fjörumál meginlandsins eða skerjagarðsins. Með því að skerjagarðurinn liggur fyrir vesturhluta meginlandsins og myndar eina heild með því, verður að miða við ytri línu skerjagarðsins, þegar dregin er markalína norsku landhelginnar. Þessi úrlausn er reist á landfræðilegum staðreyndum.

Þrjár aðferðir hafa komið til greina, er beita skal fjörumálsreglunni. Aðferð hinnar samsíða línu virðist einföldust, en hún er í því fólgin, að landhelgislínan er látin fylgja öllum bugðum strandarinnar. Aðferð þessa má auðveldlega nota, þegar um venjulega strönd er að tefla, sem ekki er mjög óregluleg. Þar sem strönd er mjög vogskorin, svo sem í austurhluta Finnmerkur, eða þar sem úti fyrir henni liggur eyjaklasi á borð við skerjagarðinn fyrir vesturhluta þeirrar strandar, sem hér um ræðir, verður grunnlínan óháð fjörumálinu og verður einungis ákveðin með flatar-mælingum. Þegar svo stendur á, verður ekki stuðzt við fjörumálslínuna sem mælikvarða, því að samkvæmt henni verður að þræða alla skorninga strandarinnar. Ekki er heldur hægt að tala um undantekningar frá reglu, þegar athuguð er svo óregluleg strönd í öllu tilliti. Reglan mundi hverfa fyrir undantekningunum. Þegar lítið er á slíka strönd í heild sinni, verður að beita annari aðferð, þ. e.

að nota grunnlínu, sem víkur hæfilega frá landfræðilegri línu strandarinnar.

Sérfræðingarnir í annari undirnefnd annarar nefndar á ráðstefnunni 1930, sem hafði með höndum samningu og skráningu alþjóðalaga, orðuðu að vísu fjörumálsregluna nokkuð einstrengingslega („skal fylgja öllum bugðum strandarinnar“). En þeir neyddust jafnframt til að viðurkenna margar undantekningar, er varða firði, eyjar nærri strönd og eyjaklasa. Aðferð hinnar samsíða línu var í fyrra sóknarskjali máls þessa höfð uppi gegn Noregi, en fyrirsvarsmaður Hins sameinaða konungsríkis hvarf frá henni í hinu ritaða svari og síðar í hinum munnlega málflutningi. Hún hefur því ekki lengur þýðingu í máli þessu. „Þvert á móti,“ segir í svari sækjanda, „er skurðbogaaðferðin, eða á ensku „envelopes of arcs of circles“, sú aðferð, sem Hið sameinaða konungsríki telur vera rétta.“

Skurðbogaaðferðin, sem stöðugt er notuð til að ákveða legu staðar eða hlutar á hafi úti, er ný tæknisleg aðferð, að því leyti sem hún er notuð til að draga markalínu landhelginnar. Sendinefnd Bandaríkjanna á ráðstefnunni 1930, er hafði með höndum samningu og skráningu alþjóðalaga, stakk upp á þessari aðferð. Markmið hennar er að tryggja notkun þeirrar meginreglu, að landhelgisbeltið skuli fylgja strandlínunni. Hún er ekki bindandi að lögum, svo sem málflytjandi Hins sameinaða konungsríkis viðurkenndi í svarræðu sinni. Þar sem svo stendur á og þótt nokkrar af niðurstöðum Hins sameinaða konungsríkis séu reistar á notkun skurðbogaaðferðarinnar, telur dómurinn, að hann þurfi ekki að taka þessar niðurstöður til meðferðar, að svo miklu leyti sem þær eru byggðar á þessari aðferð.

Sú meginregla, að landhelgisbeltið verði að fylgja heildarstefnu strandarinnar, gerir unnt að finna tiltekin sjónarmið, er gildi um afmörkun landhelginnar. Þessi sjónarmið verða skýrð síðar. Dómurinn lætur sér nægja á þessu stigi að taka það fram, að ýmis ríki hafa í því skyni að beita þessari meginreglu, talið nauðsynlegt að fylgja aðferð hinna beinu grunnlína, og önnur ríki hafa ekki haft

andmæli uppi gegn þeim um meginatriði. Aðferðin er í því fólgin að velja hentuga staði á fjörumálslínunni og draga beinar línur á milli þeirra. Þetta hefur verið gert, ekki einungis að því er varðar greinilega firði, heldur einnig um minni háttar bugður á strandlínunni, þar sem einungis er um að tefla að gera lögun landhelgisbeltisins einfaldari.

Af hendi Hins sameinaða konungsríkis hefur verið full-yrð, að Noregur megi einungis draga beinar línur þvert yfir firði. Dómnum er ekki unnt að fallast á þessa skoðun. Ef landhelgisbeltið verður að fylgja ytri línu skerjagarðsins og ef viðurkenna verður í tilteknum tilvikum aðferð hinna beinu grunnlína, er engin gild ástæða til að draga þær einungis þvert yfir firði, svo sem á Austur-Finnmörku, og draga þær ekki einnig á milli eyja, hólma og skerja og þvert yfir sjávarsvæði, sem greina þau í sundur, jafnvel þó að slík svæði falli ekki undir hugtakið fjörð. Það nægir, að þau séu milli eymyndana í skerjagarðinum, *inter fauces terrarum* (milli landkjálka).

Stjórn Hins sameinaða konungsríkis viðurkennir notkun beinna lína án tillits til lengdar þeirra, einungis með þeim skilyrðum, sem greind eru í lið 5 í niðurstöðum hennar, svohljóðandi:

„Noregur á rétt á því, að honum séu talin á sögulegum grundvelli sem innsævi og vötn allir firðir og sund, sem koma undir hugtakið fjörð að alþjóðalögum (sjá lið 6 hér að neðan), hvort sem hin rétta lokunarlína vogskorningsins er meira eða minna en 10 sjómílur að lengd.“

Þetta atriði þarfnast nokkurra aðfaraorða. Það er skoðun Hins sameinaða konungsríkis, að Noregur eigi af sögulegum ástæðum rétt á að telja sem innsævi og vötn alla þá firði og sund, sem eru í eðli sínu firðir. Hann á einnig af sögulegum ástæðum rétt á því að telja til norskrar landhelgi öll svæði fjarða og sunda, sem eru í eðli sínu sund í lagaskilningi (niðurstöður, 9. liður) og annað hvort sem innsævi og vötn eða sem landhelgi þau sjávarsvæði, er liggja milli skerjagarðsins og meginlandsins (11. liður og önnur varaniðurstaða II).

„Söguleg vötn“ eru venjulega nefnd þau vötn, sem farið er með sem innsævi og vötn, en væru það ekki, ef ekki væri sögulegri heimild til að dreifa. Ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis vísar til hugmyndarinnar um sögulegan rétt, bæði að því er varðar landhelgi og innsævi og vötn, enda telur hún slíka heimildatöku í báðum tilvikum sem frávik frá almennum alþjóðalögum. Samkvæmt skoðun hennar getur Noregur réttlætt það, að þessi svæði séu landhelgi eða innsævi, á þeim grundvelli, að hann hafi farið þar með nauðsynleg yfirráð um langt skeið án mótstöðu annara ríkja, einskonar *possessio longi temporis* (vörzlur um langan tíma) með þeim afleiðingum, að viðurkenna verður nú umráðarétt þenna, enda þótt í honum felist frávik frá gildandi reglum. Drottinvald Noregs yfir þessum sjávarsvæðum væri undantekning, söguleg heimild réttlætti aðstöðu, sem annars mundi fara í bág við alþjóðalög.

Svo sem sagt hefur verið, viðurkennir ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis, að Noregur eigi rétt á því, að honum séu talin á sögulegum grundvelli sem innsævi og vötn allir firðir og sund, sem komi undir hugtakið fjörð að alþjóðalögum, hvort sem lokunarlína vogskorningsins er meira eða minna en tíu sjómílar að lengd. En ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis viðurkennir þetta aðeins á grundvelli sögulegrar heimildar. Það verður því við það að miða, að sú ríkisstjórn hafi ekki horfið frá þeirri staðhæfingu, að tíu mílna regluna beri að skoða sem alþjóðalög.

Þar sem svo stendur á, telur dómurinn nauðsynlegt að taka fram: Þó að tiltekin ríki hafi tekið upp tíu mílna regluna bæði í innanlandslögum sínum og í milliríkjasamningum og samþykktum og þó að reglu þessari hafi verið beitt milli þessara ríkja í ýmsum gerðardómum, hafa önnur ríki tekið upp önnur mörk. Tíu mílna reglan hefur þess vegna ekki öðlzt gildi almennrar reglu alþjóðalaga.

Að minnsta kosti virðist tíu mílna reglunni ekki verða beitt gegn Noregi, þar sem hann hefur alltaf hamlað gegn því, að henni yrði beitt við norsku ströndina.

Athugaefni dómsins verður nú lengd grunnlína, sem

dregnar eru þvert yfir sjávarsvæði, er liggja milli hinna ýmsu eymyndana í skerjagarðinum. Ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis beitir fyrir sig lögjöfnun frá hinni ætluðu almennu tíu mílna reglu um firði og fullyrðir enn, að lengd hinna beinu lína megi ekki fara fram úr tíu mílum.

Framkvæmd ríkja í þessu efni réttlætir ekki orðun neinnar almennrar lagareglu. Tilraunir, sem gerðar hafa verið til að láta eyjaklasa og eyjahöf með ströndum fram sæta svipaðri meðferð og höfð er um takmarkanir varðandi firði (fjarlægð milli eyja fari ekki fram úr tvöfaldri breidd landhelginnar, eða tíu eða tólf sjómílum), hafa ekki komið lengra en á tillögustigið.

Pegar því hins vegar er alveg sleppt, hvort takmarka eigi línurnar við tíu mílur, má hugsa sér ýmis konar línur. Í slíkum tilvikum virðist strandríkið hafa bezta aðstöðu til að meta staðarlegar aðstæður, sem valið er reist á.

Dómurinn getur ekki fallið á þá skoðun ríkisstjórnar Hins sameinaða konungsríkis, að „Noregur krefjist nú, að því er varðar grunnlínur, viðurkenningar á afbrigðilegu kerfi“. Sér dómurinn, svo sem síðar mun sýnt verða, ekki annað en að hér hafi verið beitt almennum alþjóðalögum í sérstöku tilviki.

Niðurstöður Hins sameinaða konungsríkis í liðunum 5 og 9 til 11 varða sjávarsvæði, sem eru milli grunnlínanna og norska meginlandsins. Þess er þar farið á leit, að dómurinn kveði svo á, að þessi sjávarsvæði teljist norsk á sögulegum grundvelli, en að greint sé á milli tvennskonar svæða, landhelgi og innsævis og vatna, í samræmi við tvö sjónarmið, sem í niðurstöðum þessum eru talin hafa góða stoð í alþjóðalögum. Sjávarsvæði, sem koma undir hugtakið fjörð, skuli talin innsævi, sjávarsvæði, sem eru í eðli sínu sund í lagaskilningi, skuli talin landhelgi.

Svo sem Hið sameinaða konungsríki hefur viðurkennt, myndar skerjagarðurinn eina heild með norska meginlandinu. Sjávarsvæðin milli grunnlína landhelginnar og meginlandsins eru innsævi. Nokkur hluti þessara sjávar-

svæða er þó landhelgi að áliti Hins sameinaða konungsríkis. Það eru m. a. þau sjávarsvæði, sem mynda siglingaleið þá, er nefnist Indreleia. Því er haldið fram, að þar sem svo er háttað um þessi sjávarsvæði, hafi það í för með sér tilteknar afleiðingar um ákvörðun landhelginnar við enda þessarar siglingaleiðar, sem sé þá skoðuð sem sjávarsund.

Dómurinn verður að taka það fram, að Indreleia er alls ekki sund, heldur skipaleið, sem gerð hefur verið með tæknilegum framkvæmdum af hendi Noregs. Þar sem svo stendur á, er dóminum ekki unnt að fallast á þá skoðun, að Indreleia sé, að því er varðar mál það, er hér liggur fyrir, öðruvísi farið en öðrum sjávarsvæðum innan skerjagarðsins.

Er nú dómurinn að sinni athugar einungis niðurstöður Hins sameinaða konungsríkis, telur hann, að norska stjórnin hafi ekki brotið gegn alþjóðalögum, þegar hún dró grunnlínurnar við afmörkun norska fiskiveiðasvæðisins með úrskurðinum frá 1935.

Þótt ekki séu fyrir hendi reglur svo tæknilega nákvæmar, sem ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis vill vera láta, leiðir engan veginn af því, að sú ákvörðun markalína, sem norska ríkisstjórnin framkvæmdi 1935, lúti ekki vissum meginreglum, sem geri það unnt að dæma um gildi þeirra að alþjóðalögum. Afmörkun sjávarsvæða hefur alltaf alþjóðlegt horf, hún getur ekki eingöngu oltið á vilja strandríkisins, svo sem hann birtist í innanlandslöggjöf þess. Þótt framkvæmd afmörkunarinnar sé að vísu óhjákvæmilega einhliða gerningur, þar sem strandríkið eitt er bært til að framkvæma hana, lýtur gildi afmörkunarinnar gegnt öðrum ríkjum alþjóðalögum.

Í þessu sambandi leiða nokkrar grundvallarathuganir á eðli landhelginnar í ljós viss sjónarmið, sem láta dómstólum í té, að vísu ekki með strengilegri nákvæmni, nægilega

undirstöðu til ákvarðana, sem löguð sé fyrir hinar margvíslegu staðreyndir í máli þessu.

Meðal þessara athugana ber almennt að leggja áherzlu á hinu nánu tengsl, sem eru á milli landhelginnar og yfirráða á landi. Það er landið, sem veitir strandríkinu rétt á sjávarsvæðunum fyrir ströndinni. Af því leiðir, að veita verður því ríki nauðsynlegt olnbogarúm til þess að gera því unnt að afmarka landhelgina í samræmi við hagkvæmar þarfir og aðstæður á staðnum, en um leið má ekki sveigja grunnlínurnar til muna frá heildarstefnu strandarinnar.

Önnur grundvallarathugun, sem er af sérstöku atriði í máli þessu, er um hið meira eða minna nána samband, sem er milli tiltekinna sjávarsvæða og landmyndana, sem greina þau sundur eða umlykja. Hið raunverulega úrlausnarefni, er velja skal grunnlínur, er sem sé það, hvort tiltekin sjávarsvæði, sem liggja landmegin við þessar línur, séu í svo nánnum tengslum við yfirráðasvæðið á landi, að þau lúti reglunum um innsævi. Á þessari hugmynd eru reistar reglurnar um firði og beita ætti henni í viðtækum mæli, að því er strönd varðar, þar sem landslögum er með jafn sérkennilegum hætti og í Noregi.

Loks má ekki gleyma einni athugun, sem tekur til fleiri atriða en þeirra, er varða beint landslögum. Er hér um að tefla vissa efnahagslega hagsmuni, sem eru eiginlegir tilteknu landsvæði, enda hafi löng venja sannað ljóslega tilvist þeirra og mikilvægi.

Noregur heldur því fram, að úrskurðurinn frá 1935 sé framkvæmd á hefðhelguðu afmörkunarkerfi, er hann telur vera í fullkomnu samræmi við alþjóðalög. Norska ríkisstjórnin hefur í þessu sambandi skírskotað til sögulegrar heimildar, sem útskýrð var af málflutningsmanni Noregs á dómþingi 12. október 1951: „Norska ríkisstjórnin skírskotar ekki til sögunnar til þess að réttlæta afbrigðileg réttindi, til þess að krefjast sjávarsvæða, sem synjað myndi um samkvæmt almennum lögum. Hún vitnar til sögunnar ásamt öðrum atriðum til þess að réttlæta, með hverjum hætti hún beitir almennum lögum“. Þessi skoðun á hinni

sögulegu heimild er í samræmi við skilning norsku ríkisstjórnarinnar á almennum reglum alþjóðalaga. Samkvæmt skoðun hennar taka alþjóðalög tillit til hinna margvíslegu staðreynda og heimila því, að grunnlínur eigi að draga með hliðsjón af sérstökum aðstæðum í hinum ýmsu landsvæðum. Afmörkunarkerfið, sem tekið var upp 1935 og einkennist af notkun beinna lína, fari því ekki í bág við almenn lög, það sé aðlögun, sem staðhættir gera nauðsynlega.

Dóminum ber að ganga úr skugga um, í hverju hið fram borna afmörkunarkerfi er nákvæmlega fólgið, hver sé lagastyrkur þess gegnt Hinu sameinaða konungsríki og hvort því samkvæmt úrskurðinum frá 1935 hefur verið beitt á þann hátt, er stenztt að alþjóðalögum.

Það er ágreiningslaust með aðiljum, að konungsúrskurðurinn frá 22. febr. 1812 hefur höfuðþýðingu um að sýna fram á tilvist norsks kerfis. Úrskurðurinn er svohljóðandi: „Vér viljum setja þá reglu í öllum þeim tilvikum, þar sem ákveða þarf takmörk yfirráðasvæðis vors á sjó, að þau takmörk skuli talin eina venjulega sjómílu frá eyju eða hólma, sem lengst liggur frá meginlandinu og sjór flýtur ekki yfir. Þetta skal tilkynna með tilskipan öllum yfirvöldum, er í hlut eiga.“

Texti þessi gefur ekki greinilegar bendingar um, hvernig draga skuli grunnlínur milli eyja og hólma, er lengst liggja frá meginlandinu. Sérstaklega kveður hann ekki á um það berum orðum, að línur dregnar milli þessara staða, skuli vera beinar. En það má taka fram, að úrskurðurinn frá 1812 hefur ávallt verið skilinn þannig í Noregi á 19. og 20. öld. Úrskurðurinn frá 16. október 1869, er varðar afmörkun landhelgi fyrir Sunnmæri og greinargerð fyrir þeim úrskurði leiða sérstaklega vel í ljós hinn venjuhelgaða norska skilning og túlkun á úrskurðinum frá 1812. Með skírskotun til úrskurðarins frá 1812 og með beinum stuðningi af þeirri „stefnu“, sem felst í þeim úrskurði, réttlætti innanríkismálaráðuneytið það að draga beina línu, 26 mílur að lengd, milli tveggja hinna yztu staða í skerjagarðinum. Í úrskurðinum frá 9. september 1889, er

varðar afmörkun landhelgi fyrir Romsdal og Nordmæri, er sama aðferð viðhöfð og fjórar beinar línur dregnar, ein 14,7 mílur, önnur 7 mílur, þriðja 23,6 mílur og fjórða 11,6 mílur að lengd.

Nefnd sú, sem hafði til meðferðar afmörkun landhelginnar (nefndarálit frá 29. febrúar 1912, bls. 48—49) skýrði úrskurðinn frá 1812 á sama hátt, og þannig var hann einnig skýrður í orðsendingu frá 3. janúar 1929, sem norska ríkisstjórnin sendi aðalritara Þjóðabandalagsins, en þar segir: „Reglur þær, sem kveðið er á um í úrskurði þessum, ber að skýra á þá leið, að lína dregin meðfram skerjagarðinum milli yztu skerja, og þar sem er enginn skerjagarður, milli yztu staða, skuli vera grunnlína við útreikning á breidd landhelginnar.“ Dómur sá, sem Hæstiréttur Noregs kvað upp 1934 í máli *St. Just* kvað til fullnustu á um þessa skýringu. Skilningur þessi er í góðu samræmi við lögum norsku strandarinnar og fer ekki í bág við meginreglur alþjóðalaga.

Þó er rétt að benda á, að úrskurðurinn frá 1812 tiltók sem grunnlínustaði „eyju eða hólma, sem lengst liggur frá meginlandinu og sjór flýtur ekki yfir,“ en norska ríkisstjórnin skýrði þetta ákvæði í framkvæmd þannig, að mörkin reiknuðust frá hinni yztu eyju eða hólma, „sem sjór flýtur ekki ávallt yfir.“

Pótt úrskurðurinn frá 1812 sé með almennu orðalagi, var afmörkun hlutleysissvæðis á sjó hið beina markmið hans. En þegar er nauðsyn bar til, að norska ríkisstjórnin afmarkaði fiskiveiðasvæði sitt, lagði hún þann skilning í úrskurðinn, að hann kvæði á um meginreglur til notkunar í öðrum samböndum en hlutleysis. Greinargerðirnar frá 1. október 1869, 20. des. 1880 og 24. maí 1889 skera úr um þetta atriði. Þær sýna og, að afmörkun sú, sem gerð var 1869 og 1889, var rökstudd notkun ákveðins kerfis, er á við um alla norsku strandlengjuna, en ekki var einungis um að tefla reglur, sem áttu rót sína að rekja til sérstakra þarfa og staðbundinna hagsmuna. Sérstaklega þykir ástæða að vísa til eftirfarandi málsgreinar í

greinargerð fyrir úrskurðinum frá 1869: „Ráðuneyti mitt hyggur, að ofangreindri almennu reglu (fjögra mílna reglunni), sem er viðurkennd að alþjóðalögum við ákvörðun á breidd landhelgi, verði að beita hér á þann hátt, að telja skuli norska landhelgi, sjávarsvæði landmegin við línu, sem dregin er samsíða beinni línu milli hinna tveggja yztu eyja eða skerja, er sjór flýtur ekki yfir, Svinöy eða sunnan Storholmen að norðan, og eina jarðmálsmílu í norðvestri frá þeirri beinu línu.“

Í greinargerðinni frá 1869 koma fram öll þau eðlisatriði, sem hið hefðbundna kerfi norsku ríkisstjórnarinnar um afmörkun landhelginnar hefur að geyma að hennar dómi, þ. e. grunnlínustaðir á eyjum og hólum lengst frá meginlandinu, notkun beinna lína, er tengja saman þessa staði og ekkert hámark á lengd slíkra lína. Dómur sá, sem Hæstiréttur Noregs kvað upp í máli *St. Just*, staðfesti þessa túlkun og bætti því við, að úrskurðurinn frá 1812 hefði aldrei verið skilinn eða framkvæmdur „á þá leið, að markalínan væri látin fylgja bugðum strandarinnar eða hún væri dregin með notkun boglínu umhverfis staði í skerjagarðinum eða í meginlandinu, sem lengst skaga í sjó fram — enda væri tæpast unnt að taka upp slíka aðferð og framfylgja henni, þegar litið er til hinnar sérstöku lögunar strandarinnar.“ Loks er það sýnt, að grunnlínurnar verða samkvæmt norska kerfinu að fylgja heildarstefnu strandarinnar, og er það í samræmi við alþjóðalög.

Jafn mikilvæg í þessu sambandi eru bréfaskipti þau, sem fram fóru 1869—1870 milli Noregs og Frakklands. Hinn 21. desember 1869, einungis tveimur mánuðum eftir birtingu úrskurðarins frá 16. október um afmörkun landhelgi fyrir Sunnmæri, krafði franska ríkisstjórnin norsku ríkisstjórnina um skýringu á þessari ráðstöfun, og skírskotaði um leið til „meginreglna alþjóðalaga.“ Í annarri orðsendingu, dags. 30. desember sama ár, benti hún á, að fjarlægðin milli grunnlínustaðanna væri meira en tíu sjómílur og að línuna, sem tengdi þessa staði, ætti að sveigja eftir bugðum strandarinnar. Í orðsendingu frá 8. febrúar 1870

tók utanríkisráðuneytið þetta efni til meðferðar frá sjónarmiði alþjóðalaga, og svaraði svo sem hér segir:

„Í sömu orðsendingu frá 30. desember hafið þér góðfúslega vakið athygli mína á því, að mörk fiskiveiðasvæðisins í eyhafinu fyrir Sunnmæri séu dregin með beinni línu í stað sveigðrar. Þar sem fjarlægðin milli hólmanna Svínöy og Storholmen er meiri en tíu mílur, hefðu mörk fiskiveiðasvæðisins milli þessara tveggja staða að áliti ríkisstjórnar yðar átt að vera sveigð lína, er fylgdi bugðum strandarinnar og verið nær henni heldur en lína sú, er dregin hefur verið. Enda þótt hin handahófskennda tíu mílna fjarlægð hafi verið ákveðin í ýmsum milliríkjasamningum, virðist mér hún ekki hafa öðlazzt gildi alþjóðalaga. Enn síður virðist hún verða reist á raunhæfum sjónarmiðum, tiltekinn fjörður kann að vera vegna margskonar lögunar á strönd og sjávarbotni í eðli sínu mjög frábrugðinn öðrum firði sömu víddar. Mér virðist, að það séu öllu heldur staðhættir og athugun á því, hvað hentugt sé og sanngjarnt, sem eigi að vera þyngst á metunum í hinum einstöku tilvikum. Lögun stranda vorra líkist engan veginn lögun stranda í öðrum löndum Evrópu, og sú staðreynd ein veldur því, að ekki er unnt í þessu máli að taka upp neina ófrávíkjanlega og algilda reglu.

Eg leyfi mér að staðhæfa, að öll þessi rök séu til stuðnings þeirri línu, sem kveðið var á um í úrskurðinum frá 16. október. Sveigð lína, er fylgdi öllum bugðum strandarinnar milli Svínöy og Storholmen, mundi hafa verið svo hlykkjótt og ógreinileg mörk, að ekki hefði verið unnt að framkvæma þar eftirlit . . .“

Ummæli þessarar tegundar verða einungis túlkuð sem rökstudd tjáning lagalegs skilnings, sem er að dómi norsku ríkisstjórnarinnar samrýmanlegur alþjóðalögum, enda hélt franska ríkisstjórnin málinu ekki til streitu. Í orðsendingu frá 27. júlí 1870 lýsti hún því, að hún héldi fast við sjónarmið sitt um meginregluna, en féllist hins vegar á þær markalínur, sem ákveðnar voru í úrskurðinum frá 16.

október 1869, þar sem þær væru reistar á „raunhæfri athugun á strandlöguminni og högum íbúanna.“

Dómurinn hefur þannig gengið úr skugga um tilvist og eðlisatriði norska kerfisins um afmörkun landhelgi og hefur enn fremur komið að raun um, að þessu kerfi var ávallt beitt af norskum yfirvöldum og sætti ekki andstöðu af hendi annarra ríkja.

Ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis hefur samt reynt að sýna fram á, að norska ríkisstjórnin hafi ekki beitt með samkvæmni þeim meginreglum um afmörkun landhelgi, sem hún telur mynda kerfi sitt, og að hún hafi óbeint viðurkennt, að önnur aðferð væri ein í samræmi við alþjóðalög. Skjöl þau, sem fyrirsvarsmaður ríkisstjórnar Hins sameinaða konungsríkis hefur einkum stuðzt við á dómpingi 20. október 1951, varða tímabilið milli 1906—1908, þann tíma er brezkir togarar létu fyrst sjá sig fyrir ströndum Noregs, og þarfnast þau af þeim sökum sérstakrar athugunar.

Ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis benti á, að lögin frá 2. júní 1906, sem lögðu bann við fiskiveiðum út-lendinga, bönnuðu einungis fiskiveiðar í „norskri landhelgi“, og hún ályktaði af þessu mjög almenna orðalagi, að ekkert ákveðið kerfi væri við lýði. Dóminum er ekki unnt að fallast á þessa skýringu, þar sem markmið laganna var að endurnýja bannið við fiskiveiðum, en ekki að framkvæma nákvæma afmörkun landhelginnar.

Annað skjal, sem ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis styðst við, er bréf, dags. 24. marz 1908, frá utanríkisráðherranum til landvarnaráðherrans. Ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis telur sig hafa séð af bréfi þessu, að Noregur aðhylltist fjörumálsregluna, sem er í mótsögn við það, sem nú er haldið fram af hendi Noregs. Ekki verður fallið á þennan skilning. Hann stafar af því, að ruglað er saman fjörumálsreglunni, svo sem Hið sameinaða konungsríki skilur hana, þ. e. að fylgja verði öllum bugðum strandarinnar við lágflæði, og þeirri almennu

framkvæmd að velja fjörumál fremur en háflæðarmál, er breidd landhelginnar er mæld.

Þriðja skjalið, sem vísað er til, er orðsending, dags. 11. nóvember 1908, frá norska utanríkisráðherranum til frakkneska sendifulltrúans í Kristjáníu, þar sem svarað er tilmælum um vitneskju varðandi það, hvort Noregur hafi breytt mörkum landhelgi sinnar. Ráðherrann segir þar:

„Er ráðuneytið hefur skýrt norskar reglugerðir um þetta efni og um leið gætt almennra ákvæða þjóðaréttar, hefur það látið það álit í ljós, að fjarlægðin frá ströndinni skuli mæld frá fjörumáli og að sérhver hólmi, sem sjór flýtur ekki ávallt yfir, skuli teljast grunnlínustaður.“ Ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis telur, að norska ríkisstjórnin hafi algerlega vikið frá því, sem hún telur nú vera kerfi sitt, þegar hún vísar til „almennra ákvæða þjóðaréttar,“ í stað þess að vísa til kerfis sjálfrar sín um afmörkun landhelginnar með beinum línunum, svo og með yfirlýsingu sinni um „að sérhver hólmi, sem sjór flýtur ekki ávallt yfir, skuli teljast grunnlínustaður.“

Rétt er að taka fram, að beiðni sú um vitneskju, sem norska ríkisstjórnin veitti svör við, varðaði ekki notkun beinna lína, heldur breidd norsku landhelginnar. Aðalat-riðið í svari norsku ríkisstjórnarinnar var það, að engin breyting hefði orðið á norskri lagasetningu. Auk þess er ekki unnt að draga þá ályktun af nokkrum orðum í einstakri orðsendingu, að norska ríkisstjórnin hafi horfið frá þeirri afstöðu, sem glögg kemur fram í fyrri opinberum skjölum hennar.

Dómurinn lítur svo á, að ekki þurfi að leggja of mikið upp úr hinum fáu óglöggu ummælum og mótsögnum, hvort heldur raunverulegum eða sýndarlegum, sem ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis telur sig hafa orðið vara við í norskri meðferð mála. Slíkt er auðskilið, þegar litið er til hinna margvíslegu staðreynda og aðstæðna á hinu langa tímabili frá 1812, og er það ekki þess háttar, að það breyti niðurstöðum þeim, sem dómurinn hefur komið að.

Á grundvelli þessara athugana og þar sem ekki er til að dreifa fullri andsönnun, verður dómurinn að telja, að norsku yfirvöldin hafi beitt kerfi sínu um afmörkun landhelgi með samkvæmni og samfellt síðan 1869 og þangað til deila þessi reis.

Frá sjónarmiði alþjóðalaga er nauðsynlegt að taka til athugunar, hvort beiting norska kerfisins hefur sætt andstöðu af hendi erlendra ríkja.

Noregur hefur getað haldið því fram, án þess að því væri andmælt, að hvorki birting né beiting úrskurðanna frá 1869 og 1889 um afmörkun landhelgi hafi sætt andstöðu af hendi erlendra ríkja. Þar sem þessir úrskurðir auk þess kveða, svo sem sýnt hefur verið, á um beiting greinilegs og samræmds kerfis, er það í raun og veru það kerfi sjálft, sem eflist við það, að það hefur verið látið viðgangast, en það er aftur grundvöllur sögulegrar hefðar, sem mundi valda því, að það mætti framkvæma gegn öllum ríkjum.

Það er óvæfengd staðreynd, að erlend ríki hafa almennt látið hina norsku meðferð mála viðgangast. Um meira en sextíu ára skeið hefur ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis ekki andæft henni á neinn hátt, því að ekki geta þær umræður talist þess eðlis, sem fram fóru 1911 vegna *Lord Roberts*-málsins, því að sú deila, sem reis í því sambandi, varðaði einungis tvö atriði, þ. e. fjöggra mílna mörkin og norskt drottinvald yfir Varangursfirði, en bæði þessi atriði voru óháð legu grunnlínanna. Svo virðist sem það hafi ekki verið fyrr en í orðsendingunni frá 27. júlí 1933, að Hið sameinaða konungsríki bar fram formleg og ákveðin mótmæli um þetta efni.

Ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis hefur lagt áherzlu á, að hún hafi ekki þekkt norska kerfið um afmörkun landhelgi, og hafi því brostið á, að það væri svo alkunnugt, að á því yrði reist söguleg heimild, er beita mætti gegn Hinu sameinaða konungsríki. Dómnum er ekki unnt að fallast á þessa skoðun. Hið sameinaða konungsríki er strandríki við Norðursjó, hefur mikilla hagsmuna að

gæta á þessu svæði um fiskveiðar, hefur sem stórveldi frá fornu fari haft mikla íhlutun um sjórétt og sérstaklega um vernd frjálsra siglinga um höfin. Því gat því ekki verið ókunnugt um úrskurðinn frá 1869, sem undireins hafði valdið því, að franska ríkisstjórnin beiddist skýringa. Og með því að það hlaut að þekkja hann, gat það ekki heldur verið í vafa um, hvað fólst í ákvæðum hans, þar sem skýrt er tekið fram, að hann kveði á um beiting kerfis. Sama athugun á því frekar við um úrskurðinn frá 1889, er varðar landhelgismörk Romsdals og Norðmæris, en Hið sameinaða konungsríki hlýtur að hafa skilið hann sem endurnýjaðan ytri vott um hina norsku meðferð mála.

Horf Noregs við milliríkjasamningnum frá 1882 um fiskiveiðareglur í Norðursjó er einnig atriði, sem hlýtur að hafa vakið athygli Stóra-Bretlands. Tæpast hefur nokkur milliríkjasamningur um fiskiveiðar haft meiri þýðingu fyrir strandríkin við Norðursjó eða skipt Stóra-Bretland meira máli. Synjun Noregs um að gerast aðili að þessum milliríkjasamningi hafði vitaskuld í för með sér, að til álita kom afmörkun á yfirráðasvæði hans á sjó og, einkanlega að því er firði varðaði, afmörkun þeirra með beinum línunum, en Noregur sætti sig ekki í því efni við hámarks lengd þá, sem upp var tekin í milliríkjasamningnum. Þegar lítið er til þess, að nokkrum árum áður hafði afmörkun landhelgi fyrir Sunnmæri með úrskurðinum frá 1869 verið lýst sem beiting á norska kerfinu, verður ekki komið hjá að álykta, að fram hafi verið sett þá þegar greinilega öll atriði, er vörðuðu landhelgismál Noregs. Leitan Stóra-Bretlands síðar eftir því að fá Noreg til að gerast aðili að milliríkjasamningnum sýnir ljóslega, að því var kunnugt um málið og taldi sig það miklu varða.

Dómurinn tekur fram, að ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis hefur látið hjá líða að orða áskilnað, að því er varðar aðstæður, er hlutu að eflast með ári hverju.

Hið almenna vitorð um staðreyndir, íhlutunarleysi þjóða almennt, staða Stóra-Bretlands við Norðursjó, hagsmunir þess sjálfs í málinu og hið langvarandi aðgerðarleysi þess

mundi að minnsta kosti heimila Noregi að framkvæma kerfi sitt gegnt Hinu sameinaða konungsríki.

Niðurstaða dómsins er því, að aðferð hinna beinu lína, sem norska kerfið felur í sér, leiði af hinni sérkennilegu lögun norsku strandarinnar, og að þessi aðferð hafi eflzt, jafnvel áður en ágreiningur þessi reis, með stöðugri og nægilega langvarandi beitingu, og sýnir afstaða ríkisstjórnna gegnt henni, að þær hafa ekki litið svo á, að hún færi í bág við alþjóðalög.

Er nú athugaefni, hvort úrskurðurinn frá 12. júlí 1935, sem í aðfaraorðum sínum tjáist vera beiting þessarar aðferðar, sé í samræmi við hana um ákvörðun grunnlína, eða hvort hann vikur að marki frá þessari aðferð í einstökum atriðum.

Uppdrátturinn, sem fylgir úrskurðinum frá 12. júlí 1935, sýnir hina föstu staði, sem beinu grunnlínurnar eru dregnar á milli. Dómurinn hefur gengið úr skugga um, að línur þessar eru dregnar eftir nákvæma rannsókn, sem norsku yfirvöldin höfðu þegar hafið 1911. Grunnlínurnar, sem utanríkismálanefnd Stórþingsins mælti með við afmörkun fiskiveiðasvæðisins og tók upp og birti í fyrsta skipti með úrskurðinum frá 12. júlí 1935, eru hinar sömu, sem nefndir þær, er höfðu til meðferðar ákvörðun landhelgislínu og önnur var skipuð 29. júní 1911, en hin 12. júlí 1912, drógu 1912 fyrir Finnsmörk og 1913 fyrir Norðland og Troms. Dómurinn hefur enn fremur gengið úr skugga um, að nefndirnar frá 1911 og 1912 mæltu með þessum línunum og skírskotuðu ávallt í því sambandi, með sama hætti og gert er í úrskurðinum sjálfum frá 1935, til hins hefðhelgaða kerfis, er tekið hafði verið upp með fyrri gerningum og þá einkum með úrskurðunum frá 1812, 1869 og 1889.

Þar sem full andsönnun liggur ekki fyrir, fær dómurinn ekki séð, að línur þær, sem teknar voru upp við þessar að-

stæður með úrskurðinum frá 1935, séu ekki í samræmi við hið hefðbundna norska kerfi. Deila um hreina staðreynd reis með aðiljum, að því er varðar eftirtalda grunnlínu-staði: nr. 21 (Vesterfallet í Gaasan), nr. 27 (Tokkebaaen) og nr. 39 (Nordboen). Þessi deila er nú óþörf. Með símskeyti, dags. 19. okt. 1951, frá norsku haf- og vatnarannsóknastofnuninni til fyrirsvarsmanns norsku ríkisstjórnarinnar, en efni þess var kynnt fyrirsvarsmanni ríkisstjórnar Hins sameinaða konungsríkis, var það staðfest, að þessir þrír staðir séu sker, sem sjór flýtur ekki alltaf yfir. Þar sem þessi staðhæfing hefur ekki frekar verið véfengd af ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis, má líta svo á, að notkun þessara skerja sem grunnlínu-staða sé í samræmi við hið hefðbundna norska kerfi.

Loks hefur það verið staðhæft að hendi Hins sameinaða konungsríkis, að nokkrar að minnsta kosti af grunnlínunum þeim, sem teknar hafa verið upp með úrskurðinum, fari, hvort sem þær eru í samræmi við norska kerfið eða ekki, í bág við meginreglur þær, sem dómurinn að framan hefur talið gilda um afmörkun landhelginnar. Dómurinn mun athuga frá sjónarmiði þessara meginreglna, hvort tilteknar grunnlínur, sem gagnrýndar hafa verið allrækilega, séu í raun og veru óréttlætanlegar.

Norska ríkisstjórnin viðurkennir, að draga verði grunnlínur þessar þannig, að tillit sé tekið til heildarstefnu strandarinnar, og draga verði þær á sanngjarnan hátt. Ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis fullyrðir, að tilteknar línur fylgi ekki eða ekki nægilega heildarstefnu strandarinnar, eða við ákvörðun þeirra hafi ekki verið tekið nægilegt tillit til eðlilegs sambands milli tiltekinna sjávarsvæða og landmyndana, er skilja þau í sundur eða umlykja þau. Er því haldið fram, að línan væri með þessum hætti dregin andstætt þeim meginreglum, sem gilda um afmörkun yfirráðasvæðis á sjó.

Dómurinn tekur fram um þessa gagnrýni, sem var mjög almenns eðlis í skriflega málflutningnum, að síðar hefur verið úr henni dregið.

Ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis hefur einkum beint gagnrýni sinni að tveimur svæðum, þar sem hún telur, að við afmörkun landhelginnar sé sérstaklega vikið frá heildarstefnu strandarinnar, þ. e. á svæðinu Sværholthavet (milli grunnlínustaðanna 11 og 12) og á svæðinu Loppahavet (milli grunnlínustaðanna 20 og 21). Dómurinn mun taka til meðferðar frá þessu sjónarmiði afmörkun landhelginnar á þessum tveimur svæðum.

Grunnlínan milli staðanna 11 og 12, sem er 38,6 sjómíliur að lengd, afmarkar Sværholt-svæðið, sem er á milli Nordkyn-höfða og Norðurhöfða. Ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis neitar því, að hið þannig afmarkaða sjávarsvæði hafi einkenni fjarðar. Röksemdafærsla þess er reist á landfræðilegri athugun. Samkvæmt skoðun þess skal ekki telja flóann ganga lengra inn í landið en að oddanum á Sværholts-nesinu (Sværholtsklubben). Þar sem lengdin, sem þá fæst, er einungis 11,5 sjómíliur, en breiddin við mynnið 38,6 sjómíliur, sé nefndur flói ekki í eðli sínu fjörður. Dómurinn getur ekki fallizt á þessa skoðun. Hann telur, að líta beri á flóa þann, sem um er að tefla, í ljósi allra þeirra landfræðilegu atriða, sem til greina koma. Sú staðreynd, að tangi skagar þar fram og myndar tvo víða firði, Laksefjord og Porsangerfjord, getur ekki svipt flóann einkennum fjarðar. Það eru fjarlægðirnar milli hinnar umdeildu grunnlínu og innstu staða í botnum þessara fjarða, 50 sjómíliur í öðrum og 75 í hinum, sem taka verður tillit til, er meta skal hlutfallið milli lengdar inn í landið og breiddar við mynni. Niðurstaða dómsins er, að Sværholthavet hafi einkenni fjarðar.

Afmörkun landhelginnar í Loppahavet hefur einnig verið gagnrýnd af Hinu sameinaða konungsríki. Svo sem tekið hefur verið fram áður, má líta svo á, að það hafi horfið frá gagnrýni sinni á grunnlínustaðnum nr. 21. Loppahavet er óregluleg heild frá landfræðilegu sjónarmiði. Ekki verður litið svo á, að það hafi einkenni fjarðar. Það er víðáttumikið sjávarsvæði, kröggt af stórum eyjum, og eru sund á milli þeirra, sem hinir ýmsu firðir eru framhald af.

Grunnlínan hefur verið véfengd af þeim sökum, að hún fylgi ekki heildarstefnu strandarinnar. Rétt er að taka það fram, að hversu réttmæt sem sú regla kann að vera, brestur hana stærðfræðilega nákvæmni. Til þess að beita reglunni rétt, verður að taka tillit til sambandsins milli hinnar gagnrýndu frávikningar og þess, sem samkvæmt orðum reglunnar verður að teljast heildarstefna strandarinnar. Þess vegna má ekki takmarka sig við að athuga eitt strandsvæði út af fyrir sig, nema um sé að tefla auðsýnilega misnotkun. Ekki má heldur binda sig við þá hugmynd, er menn fá við að athuga uppdrátt í stórum mælikvarða af þessu svæði einu. Í þessu tilviki er frávik grunnlínunnar frá landamyndunum ekki slíkt, að það skakki til muna frá heildarstefnu norsku strandarinnar.

Jafnvel þótt svo væri litið á, að frávikningin á því svæði, sem um er að tefla, væri of mikil, verður að taka það fram, að norska ríkisstjórnin hefur stuðzt við sögulega heimild, sem ljóslega tekur til sjávarsvæðisins LoppHAVET, en það er sérleyfi frá lokun 17. aldar til fisk- og hvalveiða, veitt Erich Lorch flotaforingja samkvæmt nokkrum leyfisbréfum, sem sýna meðal annars, að sjávarsvæði umhverfis neðansjávarklettinn Gjesbaaen eða Gjesboene og fiskimiðin þar í grennd voru talin lúta algerlega norsku drottinvaldi. Nú er það kunnugt, að fiskimið þau, sem hér er um að tefla, eru tvö fiskigrunn, og liggur annað þeirra, Indre Gjesboene, milli grunnlínunnar og markalínu hins áskilda fiskiveiðasvæðis, en hitt, Ytre Gjesboene, lengra til hafs og fyrir utan takmörk þess fiskiveiðasvæðis, sem ákveðið var með úrskurðinum frá 1935.

Þessi gömlu sérleyfi miða að því að staðfesta þá fullyrðingu norsku ríkisstjórnarinnar, að fiskiveiðasvæði það, sem áskilið var fyrir 1812, hafi verið í raun og veru miklu víðáttumeira heldur en það, sem afmarkað var 1935. Hafi það tekið yfir öll fiskimið, sem landsýn var frá, enda var sjónviddin, svo sem viðurkennt er af Hinu sameinaða konungsríki, á þeim tímum gildandi meginregla um ákvörðun markalínu. Dómurinn telur, að hin sögulegu gögn, sem

norska ríkisstjórnin hefur fært fram til stuðnings þessari staðhæfingu, skorti að vísu oft nákvæmni um staðsetningu, en þau veiti hins vegar nokkurn stuðning þeirri skoðun, að haldist hafi við lýði hin hefðbundnu réttindi, sem áskilin voru íbúum konungsríkisins til fiskimiða, er liggja innan markalínunnar frá 1935, einkum í LoppHAVET. Slík réttindi, reist á lífsnauðsyn landsmanna og staðfest af mjög fornri og friðsamlegri venju, má réttilega taka til greina, þegar dregin er markalína, sem dóminum virðist auk þess hafa verið haldið innan hóflegra og sanngjarnra takmarka.

Afmörkun Vesturfjarðar er eftir hinn munnlega flutning málsins ekki af eins miklu atriði og á fyrri stigum málflutningsins. Með því að dómurinn hefur komið að þeirri niðurstöðu, að sjávarsvæði Indreleia séu innsævi, verður að telja Vesturfjörð, svo sem alla aðra norska firði, innsævi. Þar sem svo stendur á, skiptir mjög litlu máli sá skoðanamunur, sem enn er milli ríkisstjórnar Hins sameinaða konungsríkis og norsku ríkisstjórnarinnar. Hann er aðeins í því fölginn, hvort grunnlínan á að vera dregin milli staðanna 45 og 46, svo sem ákveðið er í úrskurðinum frá 1935, eða hvort henni eigi að ljúka við Kalsholmenvita á Tennholmerne. Dómurinn telur, að þetta atriði sé staðbundins eðlis og minni háttar, og beri að láta strandríkinu eftir að skera úr um það.

Samkvæmt þessum forsendum

hafnar dómurinn öllum gagnstæðum kröfum og dæmir

Með tíu atkvæðum gegn tveimur,

að aðferð sú, sem beitt var við afmörkun fiskiveiðasvæðisins samkvæmt hinum norska konungsúrskurði frá 12. júlí 1935, fari ekki í bág við alþjóðalög,

og með átta atkvæðum gegn fjórum

að grunnlínur þær, sem ákveðnar voru með nefndum úrskurði til framkvæmdar þessari aðferð, fari ekki í bág við alþjóðalög.

Gert í Friðarhöllinni í Haag hinn 18. desember nítján hundruð og fimmtíu og eitt, í þremur eintökum, á frönsku og ensku, og er franski textinn frumtexti. Einu eintakinu er komið fyrir til varðveislu í skjalasafni dómsins, annað sent ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis Stóra-Bretlands og Norður-Írlands og hið þriðja ríkisstjórn konungsríkisins Noregs.

(Undirritað) Basdevant
Dómsforseti
(Undirritað) Hambro
Dómritari.